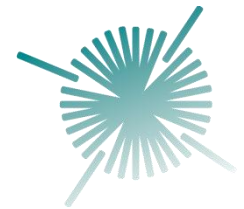

Generaal Diaconaal Deputaatschap & Diaconaal Steunpunt

BELEIDSPLAN 2008-2011

Thema: *Elkaar dienen is samen leven.*

Van en voor diakenen

Sinds 1997 functioneert in de Gereformeerde Kerken het Diaconaal Steunpunt (DS), door de GS van Berkel en Rodenrijs (1996) in het leven geroepen, op verzoek van de diakenen en door achtereenvolgende synoden gewaardeerd en gecontinueerd. Dit Steunpunt heeft zich door de inzet van de diaconale consulenten Joop Lenting (1997-2003) en Dirk-Albert Prins (2003-2008) ontwikkeld tot een herkenbare helpdesk voor diakenen en een kennis- en adviescentrum op het gebied van diaconaat. Ook de synode van Zwolle-Zuid (2008) was positief over het werk van het Diaconaal Steunpunt en gaf opdracht om dit werk voort te zetten.

Het spreekt niet vanzelf dat dit lukt. Niet alleen wisselen de diaconieën snel van samenstelling, ook zijn de diakenen en de lokale diaconieën zeer verschillend van elkaar. Bovendien ontwikkelt de maatschappij zich sterk op het sociale vlak onder invloed van de WMO en de terugtrekkende overheid. Bovendien is in de kerken de hele dienstverlening in beweging.

Herkenbaar Steunpunt

Dit alles vraagt om een Diaconaal Steunpunt, dat de ontwikkelingen volgt, doordenkt en beïnvloedt voor de diaconale implicaties, en dat bovendien herkenbaar en toegankelijk blijft voor de diakenen. Met behulp van de huidige diaconale consulent Derk Jan Poel hoopt het Diaconaal Steunpunt, aangestuurd door het Generaal Diaconaal Deputaatschap (GDD), in de komende jaren dienstbaar en stimulerend te blijven. De blijvende hoofdtaken voor het Diaconaal Steunpunt zijn:

- een herkenbare en toegankelijke helpdesk voor de diaken
- een toerustingcentrum voor diaconieën
- een kennis- en adviescentrum voor het diaconaat in de kerken.

Deze 'reguliere' taken vormen de bestaansgrond van het Diaconaal Steunpunt. Om deze taken uit te voeren binnen de veranderende nederlandse en kerkelijke samenleving is het noodzakelijk om beleidsmatig bezig te zijn, zowel inhoudelijk als strategisch.

In de vorige periode (2005-2008) is door het GDD/DS extra aandacht gegeven aan:

- diaconaat en samenleving
- steun en toekomst voor gereformeerde zorginstellingen
- afstemming en samenwerking met de steunpunten voor gemeenteopbouw
- de wisseling van de wacht op het Steunpunt.

In de komende periode (2008-2011) zal bijzondere aandacht moeten komen voor :

- het handhaven van een basale zorgstructuur in de GKv
- de positie van het diakenambt naast de ouderling en in de gemeente
- de inspanningsverplichting tot integratie met OOG (gemeenteopbouw)
- sterkere bewustwording van de diaconale functie van de gemeente zelf, binnen en buiten de kerk.

Beleidsplan 2008-2011

Generaal Diaconaal Deputaatschap & Diaconaal Steunpunt

Vanuit het GDD/DS zal actief worden meegedaan aan de fundamentele bezinning op de toekomst van de kerken, die ook de structuur van de gemeente raakt. Dit beleidsplan is geschreven op basis van de huidige ambtsstructuur.

Bijbelse uitgangspunten

Gods hart gaat uit naar de zwakke en hulpbehoevende (Ps 146:7-9). Als discipel van Christus (Fil 2:5) begint diaconaat daarom als een zaak van ons hart (Luk 6:36). Ontferming en zorg aan de naaste in nood vormt een basiskenmerk van iedere christen. Daarnaast wordt heel de gemeente als lichaam van Christus (1 Cor 12:27) opgeroepen om het voorbeeld van Christus te volgen (Joh 13:14,15, Mark 10:44,45). Diaconaat is een opdracht van de hele gemeente. Een christelijke gemeente is een gemeente waar gediend wordt, waar *diaconia* wordt bedreven. Deze dienstbaarheid heeft betrekking op de leden van de gemeente, maar ook op mensen die hulp nodig hebben buiten de gemeente, tot aan de verste horizon. In het christelijk dienen van elkaar wordt samen leven als mensen mogelijk.

De eerste insteek van het diaconaat is het dienen *binnen* de gemeente van Christus. In die gemeente heeft iedereen gaven gekregen. Die gaven zijn bestemd voor de opbouw van het lichaam tot een eenheid (1 Cor 12:7). Handelingen 6 laat zien dat eenheid en gemeenschap (uit Hand. 2) fragiel zijn. Daarom heeft Christus diakenen gegeven aan zijn gemeente: ter wille van het diaconaat van de gemeente, om zo eenheid te bewaren.

De diakenen nemen de diaconale taak van de gemeente niet over, maar ze helpen de gemeenteleden om hun taak zo goed mogelijk uit te voeren. Diakenen (net als andere ambtsdragers overigens) dienen de gemeente het best door haar toe te rusten tot dienstbetoon (Ef 4:12). Zo geven diakenen sturing aan de diaconale functie van de kerk. Ze inventariseren gaven en noden binnen de gemeente en brengen die bij elkaar. Ze roepen *alle* gemeenteleden op om de liefde van Christus praktisch vorm te geven, en dit zowel binnen als buiten de muren van de kerk. Zo voorkomen ze dat iemand ongetroost leeft in de gemeente van Christus. Zodat aan onze liefde voor elkaar iedereen zal zien dat wij Zijn volgelingen zijn (Joh 13:25).

Daarnaast geven de diakenen leiding aan de invulling van de diaconale taak van de kerk naar buiten toe. Waar nood is kan de christelijke gemeente – binnen haar mogelijkheden – zorg en hulp verlenen. Deze diaconale taak heeft betrekking op de eigen omgeving van de gemeente, maar richt zich ook op nood van mensen in de wijdere wereld. Jezus Christus is de Heiland van de hele wereld (Joh 4:42) en de liefde van God heeft betrekking op de hele wereld (Joh.3 16). In het spoor van Gods liefde (Ef 5:1) betonen wij liefde aan allen (Gal 6:10) en proberen we goed te doen temidden van ongelovigen (1 Pet 2:11-17).

De praktijk

In de praktijk doen diakenen heel veel goed werk in de gemeente. Dat blijkt uit het rapport Leiding geven aan Liefdewerk¹. Diakenen zijn actief in bezoeken en ondersteuning, vooral van mensen met problemen. Een aantal diaconieën neemt initiatieven in het diaconaat van de gemeente naar de omgeving.

Tegelijk laat dit rapport een algemeen beeld zien dat hier behoorlijk van afwijkt:

- diakenen zijn vooral zelf uitvoerend en signalerend aan het werk
- diakenen zijn weinig bezig met toerusting en samenwerken met de gemeente

---

¹ Het rapport Leiding geven aan Liefde werk (2008) is een uitgebreid onderzoek naar het functioneren, de taakopvatting en de (gewenste) competenties van vrijgemaakt-gereformeerde diakenen

Beleidsplan 2008-2011

Generaal Diaconaal Deputaatschap & Diaconaal Steunpunt

- gemeente ervaart ook niet dat diakenen haar oproepen tot haar taak
- sommige gemeenteleden krijgen geen huisbezoek
- diakenen komen weinig toe aan het stimuleren of initiëren van diaconale hulp buiten de gemeente
- de mate van deskundigheid en pro-activiteit van diakenen loopt sterk uiteen
- veel diakenen zijn jong en onervaren en hebben een minimale kennis van diaconaat, gemeentezijn en de christelijke leer
- diakenen ervaren zichzelf ondergeschikt aan ouderlingen, ervaren diakenen stromen vaak door naar ouderling en in de talstelling is weinig diaconaal beleid
- lokale verschillen spelen een steeds grotere rol

Kortom: de gemeente is nog te weinig bewust van haar diaconale taak, de diaken loopt zelf alle gaatjes zo goed mogelijk dicht, binnen de kerkenraad voelen diakenen zich ondergeschikt aan ouderlingen en het externe diaconaat komt nog nauwelijks tot ontwikkeling. Aan bewustwording, visie, cultuur en taakopvatting moet nog veel gebeuren om de praktijk dichterbij het bijbelse beeld te brengen.

Beleidsplan

Stappen om de praktijk en het bijbelse beeld dichterbij elkaar te brengen zijn uitgewerkt in dit beleidsplan. Voor de komende periode (2008-2011) zullen het GDD/DS werken vanuit dit beleidsplan. Daarbij blijft het primaire werk van advisering, toerusting en ondersteuning van diakenen, diaconieën en de diaconale gemeente door het DS de prioriteit houden. Het DS is en blijft zo van en voor de diakenen!

werkwijze

Dit beleidsplan zal worden vertaald in jaarplannen die concreet richting geven aan de werkzaamheden en op basis waarvan rapportage en evaluatie van het werk van het Diaconaal Steunpunt plaatsvindt.

aandachtsgebieden

In dit beleidsplan komen achtereenvolgens 7 aandachtsgebieden aan de orde:

1. verhouding GDD en DS
2. verantwoordelijkheid GDD
3. GDD/DS als denktank voor visievorming
4. DS als helpdesk voor diakenen
5. DS als gids voor diaconieën
6. DS en het diaconaat van de gemeente
7. externe relaties van het DS

Deze aandachtsgebieden worden hieronder achtereenvolgens verder uitgewerkt.

1. verhouding GDD en DS

Het Generaal Diaconaal Deputaatschap (GDD) is de opdrachthouder van de synodale instructie. Het GDD maakt gebruik van het Diaconaal Steunpunt om de opdrachten uit te voeren, voor zover die gericht zijn op de diakenen en diaconieën. Op het Steunpunt functioneert een Diaconaal Consulent, die de informatie bijhoudt, en de toerusting en advisering verzorgt.

Het GDD vergadert geregeld om zijn opdracht uit te voeren. De Diaconaal Consulent woont deze vergaderingen als adviseur bij. Zaken die de DC in de praktijk tegenkomt, kunnen in het GDD worden besproken.

Voor de visievorming werken GDD en DS nauw samen. Er is verdeling van taken in externe vertegenwoordiging.

Er is voor gekozen, om het DS als eenmansfunctie in te vullen. De kracht daarvan is de herkenbaarheid en betrokkenheid van het Diaconaal Steunpunt. De kwetsbaarheid hiervan ligt in beperking van de operationele kracht, het gebrek aan synergie en de risico's van uitval door ziekte.

Speerpunten:

- We geven goede aandacht aan begeleiding van de Diaconaal Consulent, inclusief zijn ontwikkeling in de functie. We zoeken naar passende mogelijkheden voor deskundigheidsbevordering.
- We maken een analyse van de kwetsbaarheid van het DS, zodat eventuele wijzigingen in volume of structuur op de synode van 2011 aan de orde kunnen komen.

2. GDD eigen verantwoordelijkheid

Er zijn een aantal werkzaamheden die alleen bij GDD liggen.

- a. Gereformeerde zorginstellingen. Het GDD volgt de ontwikkelingen bij de diverse instellingen en verleent daar zondig steun aan in de vorm van een aanbeveling richting diaconieën. Een aanbeveling wordt verleend binnen het beleidskader 'Steun en Toekomst' (2008), waaraan een systeem van criteria is gekoppeld. Een aantal instellingen ontvangt financiële steun, in de vorm van een adviesquotum aan diaconieën. In totaal zijn daar grote bedragen mee gemoeid (in 2009 ongeveer 1.2 miljoen euro) waarmee het belang van een zorgvuldige beoordeling aangegeven is. Jaarlijks vindt een gesprek plaats met de instellingen over ontwikkelingen en beleid. Het GDD experimenteert met bezoeken op locatie. Indien gewenst doet het GDD een voordracht voor bestuurders of afgevaardigden namens GKV.
- b. Het GDD heeft initiatief genomen om een aantal zorginstellingen bij elkaar te brengen en na te laten denken over een vorm van basale zorg binnen de GKV. Een projectgroep olv Jan Knepper is aan het werk. In het seizoen 2009/2010 zal duidelijk worden wat dit oplevert.
- c. Buiten de bekende instellingen, komen ook steunaanvragen binnen voor bovenlokale projecten en activiteiten. Voor het honoreren daarvan, heeft het GDD nog te weinig mogelijkheden. In de loop van deze periode zal hierover nader beleid ontwikkeld worden.
- d. Het GDD volgt maatschappelijke en politieke ontwikkelingen met betrekking tot diaconale onderwerpen en kan zondig reageren of zichzelf namens GKV presenteren in media, conferenties e.d.
- e. Het GDD onderhoudt contacten met andere deputaatschappen en steunpunten in de kerken. Waar mogelijk zal worden samengewerkt. Ook de contacten met TUK en GHZ zullen waar nodig aandacht krijgen.
- f. Het GDD zal zich de komende periode inspannen om te komen tot integratie met OOG – conform de opdracht van de synode. Voor dit proces is een goed kwaliteitskade onmisbaar. Daar zal dan in de gesprekken met OOG veel aandacht aan gegeven worden. Tevens zal in dit proces de taakstelling en de positionering van het DS door het GDD worden bewaakt.
- g. De predikanten hebben een sleutelrol in de ontwikkeling van de gemeente. Ten aanzien van diaconaat zijn zij nauwelijks geschoold. Om bewustwording en visie te vergroten, zal gericht op deze groep worden ingezet, via de TUK, het PEP-programma en/of via de predikantenvereniging. Ook in de opleiding tot predikant dient diaconaat voldoende aandacht te krijgen.
- h. Het GDD heeft eveneens de opdracht om warme contacten te onderhouden met Deputaten Diaconaat van de CGK. Jaarlijks is er inhoudelijk contact tussen (een afvaardiging van) de deputaatschappen.
- i. Vanwege de manier waarop deputaten worden benoemd, ligt er geen structurele verbondenheid met de diakenen zelf. Deputaten en deputaatschap zetten zich in voor voldoende ontmoeting met de diakenen.
- j. Jaarlijks rapporteert het GDD aan de kerken over zijn activiteiten en beleid, in overleg met DAO.

Speerpunten:

- Onze inspanningsverplichting tav OOG vullen we in, door met hen in gesprek te gaan, in eerste instantie over visie op kerkelijke dienstverlening, noodzaak en kwaliteit van integratie en de onderlinge verhouding.
- GDD blijft zich sterk maken voor een basale zorgvoorziening in de GKv.
- GDD neemt initiatieven om predikanten bewust te maken en toe te rusten in kennis van en visie op diaconaat. Daartoe zal in het bijzonder met de TUK worden samengewerkt.

3. GDD/DS als denktank voor visievorming

In een veranderende maatschappij is het blijvend noodzakelijk om inhoudelijk onderwerpen nader te doordenken. Dat leidt tot visievorming, die noodzakelijk is als achtergrond voor de operationele taken. Verder kan een duidelijke visie ook actief worden uitgedragen door bv. thema-avonden, conferenties e.d. Voor de visievorming gebruikt het GDD zijn eigen competenties, eventueel aangevuld met deskundigen. Afhankelijk van het onderwerp kan een bespreking op een vergadering volstaan (eventueel aan de hand van een notitie), of grotere activiteiten worden ontplooid. Waar mogelijk wordt onderzoek en studie gestimuleerd en gefaciliteerd, ook aan de TUK of de GHZ. Ook het DS kan visiegroepen of commissies in het leven roepen om over bepaalde onderwerpen visie en beleid te ontwikkelen. In de komende periode zal nader gesproken worden over de volgende onderwerpen:

- a. Wie is de diaken in de GKv nu in de praktijk? Welke typen zijn te onderscheiden, en wat hebben ze nodig? Het onderzoek 'Leiding geven aan liefdewerk' heeft veel data die hierop verder onderzocht kunnen worden. Dit kan wellicht ook antwoord geven op de vraag: welke typen diakenen heeft een diaconie nodig om optimaal te kunnen functioneren? Is een bepaalde differentiatie van diakenen gewenst?
- b. Wat is de positie van de diaken in de gemeente? Wat betekent het feit dat hij ambtsdrager is? Hoe verhoudt hij zich tot de andere ambtsdragers? Welke mogelijkheden hebben vrouwen in het diaconaat? Bij deze laatste vraag zal contact worden gezocht met het deputaatschap M/V in de kerk. In de principiële bezinning op de toekomst van de kerken en de passende ambtsstructuur zal het GDD actief participeren
- c. De kerken hebben ons nadrukkelijk gevraagd om visie te ontwikkelen op diaconaat in relatie tot missionaat en pastoraat. Dit kan alleen samen met een aantal andere instelling worden gedaan.
- d. Binnen het GDD is het gesprek begonnen over diaconaat in relatie tot duurzaamheid en rechtvaardigheid. Tegen de achtergrond van de millenniumdoelen en de Micacampagne zal nadrukkelijk de bewustwording van diakenen op dit gebied worden gestimuleerd.
- e. Meer concreet zal moeten worden nagedacht over hoe een lokale diaconie werk kan maken van de diaconale opdracht van de gemeente naar buiten toe. De ontwikkelde visie vertaalt zich moeizaam naar lokaal beleid.

Speerpunten:

- GDD/DS nemen initiatief om te komen tot een bredere studiegroep over de functies van de gemeente, die zich bezighoudt met diaconaat – pastoraat – missionaat.
- GDD participeert in het bredere debat over de toekomst van de kerken.
- Op basis van het onderzoeksrapport LaL zal nader onderzoek worden verricht naar een typologie van diakenen en de gewenste samenstelling van een diaconie.
- Vanuit de zorg over het ervaringsniveau van diakenen en de positionering van de diaken in kerkenraad en gemeente, worden manieren gezocht om het profiel van het diakenambt in de kerken te stimuleren

4. DS als helpdesk voor diakenen

Hier ligt het hart van het DS: de advisering van vragen van individuele diakenen in de vorm van informeren, meedenken, verwijzen en adviseren. Hiervoor zijn een aantal zaken van wezenlijk belang:

- De informatie moet actueel, compleet en relevant zijn.
- De bekendheid en toegankelijkheid van het DS dienen maximaal te zijn. Telefoon, website en email spelen een cruciale rol. Maar ook publiciteit is belangrijk. De snelle wisseling van diakenen maakt dit een blijvend aandachtspunt.
- De website dient aantrekkelijk, vindbaar en duidelijk te zijn.
- Er dient een goed overzicht van zorg- en hulpverleningsinstellingen te zijn.
- De consulent dient te beschikken over een goed netwerk van deskundigen op allerlei terreinen.
- Om goede voeling te houden met de vragen in de praktijk, is een voortdurende feedback van diakenen op het DS belangrijk.

Speerpunten:

- De nieuwe diaconaal consulent zal zich in de breedte van het diaconaat inwerken. Daarbij wordt gelijktijdig nieuw materiaal ontwikkeld.
- De informatie op de website wordt geactualiseerd en opgeschoond.
- De structuur en techniek van de website wordt bij de tijd gebracht.
- Er komt een Quick-start voor nieuwe diakenen op de website.

5. DS als gids voor diaconieën

Hier ligt het tweede hart van het DS: het stimuleren, toerusten en motiveren van de diaconieën in de kerken. Op deze manier kan een veel bredere impuls worden gegeven aan het diaconaat in de kerken. Voor de geestelijke kwaliteit van het diaconaat is het blijvend aanbieden van een rooster met openingen, bijbelstudies en actuele diaconale preken belangrijk.

Voor de informatievoorziening over allerlei onderwerpen, speelt de website een centrale rol. Via de website kunnen ook toerustende materialen worden verspreid en draaiboeken worden gedeeld. Daarnaast zijn voor de communicatie de nieuwsbrieven en de artikelen in Dienst belangrijke mogelijkheden.

Een specifiek onderdeel van de verantwoordelijkheid van diaconieën vormen de diaconale giften. Vanuit het DS wordt de giftenlijst en criteria voor steunverlening goed bijgehouden. Ook aan de ontwikkeling van visie en beleid op het collecteren in de kerkdienst wordt aandacht gegeven.

Voor de toerusting zijn de toerustings-, thema- en cursusavonden van groot belang, het liefst regionaal georganiseerd, eventueel samen met partners.

Omdat het DS hierin niet alles kan doen, wordt ingezet op versterking van de onderlinge structuur, waarbij diaconieën elkaar spreken, informatie en visie uitwisselen. De opgezette diaconale overlegstructuur wordt blijvend gestimuleerd. Aan de landelijke contactdag van het C-CDC blijft het DS actief meewerken.

Veel diaconieën hebben moeite met hun profiel in de kerkenraad. Vanuit het DS zal hieraan gericht aandacht worden gegeven, zodat ook in een proces van talstelling de diaconieën zich beter kunnen profileren.

Speerpunten:

- De toerusting via Nieuwsbrieven en Dienst gaat structureel door.

Beleidsplan 2008-2011

Generaal Diaconaal Deputaatschap & Diaconaal Steunpunt

- Thema- en toerustingavonden over diaconale zaken worden – met gevoel voor de vraag – voortdurend ontwikkeld en aangeboden, zo mogelijk samen met andere instellingen. Bewust zal worden gezocht naar de mogelijkheden tot samenwerking met OOG.
- Er komt een evaluatie van het GDD-beleid mbt de onderlinge uitwisseling tussen diaconieën op classisniveau.

6. DS en het diaconaat van de gemeente:

De focus van het ambt is gericht op het functioneren van de gemeente. Ook binnen het diaconaat is dat merkbaar en gewenst. Er is echter nog geen materiaal beschikbaar dat een diaconie hiervoor kan gebruiken.

Het diaconaat van de gemeente laat zich verdelen in een interne en een externe diaconale horizon. Bij de interne horizon gaat het om de kwaliteit van de onderlinge gemeenschap en dienstbaarheid. Daarbij speelt ook onderlinge ontmoeting in de kerkdienst een grote rol. Eenzaamheid is hierin de grootste vijand, maar ook diverse doelgroepen (ouderen, jeugd) hebben hun eigen diaconale problematiek. Diakenen hoeven dit niet zelf op te vullen, maar dienen wel middelen te hebben om de gemeente hierin te stimuleren. Binnen de gemeente functioneren vaak veel vrijwilligers, al dan niet als contactpersoon voor een hulpverlenende organisatie (Dit Koningskind, De Wegwijzer enz.), Het DS probeert diakenen hierin bewust te maken van hun taak en middelen aan te reiken om de onderlinge gemeenschap te bevorderen. Daarbij zal (samen met anderen) ook materiaal moeten worden ontwikkeld. Waar dat materiaal elders wordt ontwikkeld, zal het DS proberen erbij betrokken te worden.

Voor extern diaconaat kan het DS zich inzetten voor bewustwording en goede voorbeelden van projecten in de lokale omgeving. Ook blijft het DS goede contacten onderhouden met organisaties die zich met het lokale diaconaat bezighouden (HiP, Present, TvA enz.). Het DS stimuleert hierbij dat diakenen een plek innemen in lokale platforms.

Ten aanzien van de wereldwijde horizon zal het DS, samen met ZHT/DVN, de diakenen attenderen op nood in de wereld en mogelijkheden voor diaconaal handelen.

Speerpunten:

- Het DS zal – samen met anderen – materiaal zoeken, aanpassen en/of ontwikkelen dat diakenen kunnen gebruiken voor de ontwikkeling van het diaconaat van de gemeente, zowel intern als extern. Bewust zal ook worden gezocht naar de mogelijkheden tot samenwerking met OOG.
- Het DS zal blijvend aandacht vragen voor mogelijkheden en projecten voor extern diaconaat, die erop gericht zijn dat de gemeente actief wordt in de lokale omgeving.

7. DS: externe contacten.

Voor het functioneren van het DS zijn goede contacten binnen het Gbouw belangrijk. De diaconaal consulent zal zich daar gepast voor inzetten.

Verder functioneert het DS in diverse netwerken en heeft het DS een representatieve functie naar externe spelers. Deze contacten zijn belangrijk voor het DS, mits ze beperkt blijven. Het gaat om kerkelijke contacten met andere diaconale consulenten, maar ook om maatschappelijk relevante contacten (ChristenUnie, cGMV, enz.).

Verder kan het DS zitting nemen in themagroepen of werkgroepen die voor de ontwikkeling van de doelstelling van belang zijn.

Tenslotte heeft het DS een mogelijkheid om stagiaires te begeleiden op het gebied van diaconaat.